

הנחיות היועץ המשפטי לממשלה	משפט מינהלי ממשלה - אתיקה
תאריך: כ"ג ניסן התשס"א, 16 אפריל 2001 עדכון: מרץ 2003 מרץ 2013 מאי 2015 מספר הנחיה: 1.1701	חברותם של שרים בעמותות ובגופים אחרים

חברותם של שרים בעמותות ובגופים אחרים

הנחיה זו כוללת סוגיות עיקריות בנושא הנדון. יוער, כי אין באמור להלן כדי למצות את הדיון בנושא:

1. כלל 6 לכללים למניעת ניגוד עניינים של שרים וסגני שרים¹ (להלן: **הכללים למניעת ניגוד עניינים**) קובע כי:

"6. בלי לגרוע מההוראות הכלליות האמורות בפרק א', יחולו על השר בתקופת כהונתו הוראות אלה:

(1) ...

(2) איסור כהונה בגוף אחר

שר לא יהיה נושא משרה, חבר בהנהלה או בכל מוסד אחר של חבר בני אדם המקבל מימון מאוצר המדינה, בין באופן ישיר ובין באופן עקיף, או המקבל תרומות, למעט כהונה כחבר בהנהלה של מפלגה;"

ובכלל 1 לכללים מוגדר "חבר בני אדם" כ -

"כל גוף של שני בני אדם או יותר, בין מואגד ובין לא מואגד, חברה, אגודה שיתופית, שותפות, אגודה עותמאנית, התאחדות וכל גוף שנוסד על-פי דין".

2. ברור מכאן, כי שר אינו יכול להימנות על ועד מנהל של עמותה אם היא מקבלת תרומות כלשהן, או נתמכת על-ידי המדינה, גם אם התמיכה עקיפה. זאת, הן בשל הצורך לנהוג ללא משוא פנים ושלא מתוך ניגוד עניינים כלשהו והן בשל הצורך שלא להימנות על גוף מנהל העוסק בגיוסי כספים, שכן מעמדו של שר הוא כזה שסיועו בגיוס כספים עלול להתפרש כבקשה שתורם אינו יכול לסרב לה, ואף יוכל להסתמך עליה בבוא העת. הוא הדין לגבי מילוי תפקידים אחרים מטעם עמותה או גוף אחר כהגדרתו לעיל, לרבות מוסד אקדמי (כגון השתתפות בוועדה ציבורית מטעם אותו גוף, לקידום ענייניו של הגוף).

¹ י"פ התשס"ג, מספר חוברת 5147, מיום 16.1.2013, עמ' 1136

3. לגבי חברות גרידא בעמותה (ומכוחה הימנות על האסיפה הכללית), לא ניתן לקבוע מסמרות ויש משתנים רבים שיש לקחתם בחשבון.

מכל מקום, גם במקרה בו עצם החברות בעמותה אינה אסורה, כפוף השר לשורת נורמות וכללים, שיכולה להיות להם השלכה על ההכרעה אם ראוי שישמש כחבר בעמותה. בין הכללים ניתן למנות איסור קבלת שכר, הכנסות או טובות הנאה אחרות (למעט מה שמשתלם לשר מאוצר המדינה), איסור לסייע לגוף לקבל תרומות וכמובן את חובתו של השר למלא את תפקידו בלא משוא פנים או ניגוד עניינים. מעקרונות אלה מתחייב, כי בכל מקרה שיש לשר עניין אישי בהחלטה או בפעולה אשר על-פיהן או בעקבותיהן מוענקת טובת הנאה או זכות, חובתו של השר להצהיר על העניין האישי ואסור לו להשתתף בכל דרך שהיא בקבלת ההחלטה או בביצוע הפעולה.

4. שרים המעוניינים להיות פעילים במסגרת עמותה בדרך כלשהי, ראוי שיפנו למבקר המדינה, הממונה על אכיפת הכללים למניעת ניגוד עניינים.